

Kommentarer till
A, B, C... 1, 2, 3, GREMO...

Morgan Nilsson

Version
4 oktober 2013

KORTA UTTALSREGLER

De allra flesta bokstäverna står i slovenskan för samma ljud som i svenskan. Några skillnader finns dock. Här följer en kort sammanfattning.

u står alltid för ett o-ljud som i svenskans *bok*.

a står alltid för ett ljust a-ljud som i svenskans *tack*.

e står för tre olika ljud:

[e] som i svenskans *rev*, vilket vid behov kan markeras med *é*.

[ä] som i svenskans *räv*, vilket vid behov kan markeras med *ê*.

[ə] som i den engelska obestämda artikeln *a*, vilket vid behov kan markeras med *ə*.

Det gäller alltså att vara uppmärksam på hur bokstaven **e** uttalas så att man lär in rätt uttal.

o står för två olika ljud:

[å] som i svenskans *går*, vilket vid behov kan markeras med *ó*.

[ɑ] nästan lika öppet som i svenskans *far*, vilket vid behov kan markeras med *ô*.

Det gäller alltså att vara uppmärksam på hur bokstaven **o** uttalas så att man lär in rätt uttal.

v står för tre olika ljud:

[v] som i svenskans *vatten* om det följs av en vokal.

[w] som i engelskans *water* om det inte följs av någon vokal.

[u] som i svenskans *bo* om det står först i ord före konsonant samt i prepositionen *v i*.

Det gäller alltså att vara uppmärksam på hur bokstaven **v** uttalas så att man lär in rätt uttal.

l står för två olika ljud:

[l] oftast som i svenskans *liv*; alltid om det följs av en vokal eller 'j' samt i lånord.

[w] som i engelskans *water* i en hel del ursprungligt slovenska ord då det inte följs av vokal eller 'j', vilket vid behov kan markeras med **ł**.

Det gäller alltså att vara uppmärksam på hur bokstaven **l** uttalas så att man lär in rätt uttal.

c står för samma ljud som svenskans 'ts' i *plats*.

h står för ungefär samma ljud som tyskans 'ch' i *Buch*, spanskans 'j' i *don Juán* eller många svenskars 'sj' i *sjö*. Det får dock inte raspa i halsen som det ofta kan göra på tyska.

š står för samma ljud som engelskans 'sh' eller standardsvenskans 'rs' i t.ex. 'fors'.

č står för samma ljud som standardsvenskans 'rts' i *fortsätta* eller tyskans 'tsch' i *deutsch*. Det liknar engelskans 'ch' i *church*.

ž står för samma ljud som franskans 'j' i *jour* eller engelskans 's' i *pleasure*.

Lektion 1

OM UTTALET

I svenskan kan man inte uttala en tonande och en tonlös konsonant intill varandra, t.ex. *havsörn* [hafsörn], *stadsbilbiotek* [statspibiotek], *skogspromenad* [skokspromenad]. Likadant är det på slovenska: **podpís** [potpís] *namnteckning, underskrift*.

Ibland leder det till att ljuden blir identiska och flyter samman, t.ex. **iz Slovénije** [islovénije] *från Slovenien*.

I t.ex. tyskan kan man inte heller uttala en tonande konsonant sist i ett ord. I stället uttalar man motsvarande tonlösa, t.ex. **Zug** [tsuk] *tåg*, **Hund** [hunt] *hund*. Precis likadant förhåller det sig i slovenskan: **od kód** [otkót] *varifrån*, **jáz** [jás] *jag*.

Prepositionen **v** i uttalas alltid [u]. Den uttalas tillsammans med det efterföljande ordet: **v službi** [uslužbi] *på arbetet*, **v Slovéniji** [uslovéniji] *i Slovenien*, **v Ljubljáni** [uljubljáni] *i Ljubljana*.

Ett **v** som inte följs av vokal uttalas alltid [w]: **právnik** [práwnik] *jurist*, **ávtomehánik** [áwtomexánik] *bilmekaniker*, **naslòv** [naslòw] *adress*.

I vissa ord uttalas **e** som [ə], t.ex. **səm** *jag är*, **priímək** *efternamn*, **Dánəc** *dansk*, **Fínəc** *finne*, **Avstríjəc** *österrikare*, **Slovénəc** *sloven*.

Några få ord har växling mellan [ó] i grundformen och [ô] i böjda former, t.ex. **mój**, **môja** *min, mitt*.

SIDAN 16

Slovenskan använder inte det modala hjälpverbet *kan*. I stället använder man det modala adverbet **lahkó** *möjligt, lätt*. Verbets personändelse hamnar därför i slovenskan på det verb som i svenskan står i infinitiv, t.ex. **A mi lahkó pověš naslòv?** *Kan du säga mig adressen?* (eg. *Måntro till mig möjligt du säger adressen?*).

SIDAN 17

I slovenskan böjs ord i en lång rad former. En av dessa former kallas ackusativ. Den används för att markera objektet i meningen. Men det är långt ifrån alla ord som har en ackusativform. Egentligen är de främst ord som i sin grundform slutar på **-a** som får ackusativändelsen **-o**. Detta är s.k. feminina ord. Därför böjs ordet **slověnsčina** *slovenska språket* till ackusativformen **slověnsčino** i meningen **Učím se slověnsčino.** *Jag studerar slovenska.*

I exemplet ovan **A mi lahkó pověš naslòv?** *Kan du säga mig adressen?* händer det däremot inget med ordet **naslòv** eftersom det inte är feminint och inte slutar på **-a** i grundformen.

SIDAN 18, RUTA 1

Adjektiv får ändelsen **-a** vid syftning på en kvinna. Detta kallas adjektivets feminina form.

SIDAN 18, RUTA 2

Substantiven har flera böjningsformer. I den här lektionen träffar vi på grundformen och genitivformen. För att kunna bilda de olika formerna måste man veta vilken typgrupp ordet hör till.

Med utgångspunkt i hur substantivens grundform slutar delas dessa in i tre grupper (genus):

En grupp består av

ord som slutar på konsonant,
lånord som slutar på annat ljud än **-a**.

Dessa ord brukar kallas maskulina.

En grupp består av

ord som slutar på **-a**.

Dessa brukar kallas feminina.

En grupp består av

ursprungligt slovenska ord som slutar på **-o**,
ursprungligt slovenska ord som slutar på **-e**.

Dessa brukar kallas neutrala.

Termerna maskulinum och femininum har egentligen inget med manligt och kvinnligt att göra. Orden **knjíga** bok och **banána** banan är feminina, medan orden **zvézək** skrivhäfte och **kívi** kiwi är maskulina helt enkelt beroende på vilken bokstav de råkar sluta på, och ingenting annat.

GENITIV

Efter prepositionen *iz från* måste man sätta det följande ordet i genitivform.

För att bilda genitivformen lägger man ändelsen
-a till maskulina och neutrala ord,
-e till feminina ord.

Om ordets grundform slutar på -a, -e eller -o skall man först ta bort denna vokal innan man lägger till genitivändelsen.

SIDAN 19, RUTA 1 OCH 2

Här påvisas skillnaden mellan ni-tilltal och du-tilltal. I slovenskan används i första hand ni-tilltal, medan du-tilltal är begränsat till personer man är personligen nära bekant och oftast även någorlunda jämnårig med.

SIDAN 20, RUTA 1 OCH 2

I slovenskan böjs verben i person, precis som i t.ex. tyska, franska, spanska, italienska och finska. Man har sex olika börjningsändelser för de olika personerna. Här presenteras fyra

	singular	plural
1 person	-m <i>jag</i>	
2 person	-š <i>du</i>	-te <i>ni</i>
3 person	– <i>han, hon, den, det</i>	

3 person singular saknar helt personändelse och har alltså precis samma form som verbets stam, t.ex. **govorí** (*han, hon, den, det*) *talat*. Till denna stam lägger man sedan ändelserna i de övriga formerna, t.ex. **govorím** *jag talar*, **govoríš** *du talar*, **govoríte** *ni talar*.

Precis som i många andra språk är verbet *vara/är* oregelbundet.

	singular	plural
1 person	səm jag är	
2 person	si du är	ste ni är
3 person	je han, hon, den, det är	

SIDAN 20, RUTA 3

För att bilda en fråga som man kan skall svara *ja* eller *nej* på kan man använda frågeordet **ali**, vardagligare endast **a**. Något motsvarande frågeord finns egentligen inte på svenska, möjligen kan man översätta det med *måntro*. Franskan har däremot *Est-ce que* och finskan ändelsen *-ko*.

SIDAN 20

När man ger ett kort svar på slovenska gör man ungefär som på engelska, inte som på svenska.

A je to Ána? - **Já, jê.**
Is this Ana? - *Yes, it is.*
Är det Ana? - *Ja, det är det.*

Ali si študêntka? - **Nê, nísəm.**
Are you a student? - *No, I am not.*
Är du student? - *Nej, det är jag inte.*

SIDAN 20, RUTA 4 OCH 5

Svenskans *inte* motsvaras på slovenska av **ne** som placeras direkt före verbet. Betoningen ligger inte på negationen **ne**, utan på verbformen.

Framför de olika verbformer som motsvarar svenskans *är* har **ne** blivit till prefixet **ni-** vilket sammanskrivs med dessa verbformer. Betoningen ligger i dessa sammanskrivna former alltid på prefixet **ni-**. I tredje person singular har själva verbformen **je** smält ihop med negationen så att endast **ni** har blivit kvar.

SIDAN 21, RUTA 1

I slovenskan är man mycket noggrann med att använda olika ord för män och kvinnor som utövar samma yrke. Man lägger till en ändelse för att få ordet för den kvinnliga yrkesutövaren. Den absolut vanligaste ändelsen är **-ica**. Två andra ganska vanliga ändelser är **-ka** och **-inja**.

Lektion 2

HVALA eller PROSIM

I svenskan tackar vi i betydligt fler situationer än i slovenskan. Den grundläggande skillnaden är att vi på svenska gärna tackar på förhand eller tackar tillbaka för att någon annan tackar oss. Det går inte på slovenska. Där tackar man bara för något man fått. När man ber om något säger man därför **prosim**.

– Ên sók, prósim.	– <i>En juice, tack.</i>
– Izvólite. ~ Prósim.	– <i>Var så god.</i>
– Hvála lépa.	– <i>Tack så mycket.</i>

På svenska säger man ju både *Ja, tack* och *Nej, tack* medan det på engelska heter *Yes, please* men *No, thanks*. På samma sätt är det i slovenskan. Man tackar alltså inte förrän man fått något. I *Nê, hvála* är det rimligen frågan eller erbjudandet man tackar för.

OBESTÄMD OCH BESTÄMD ARTIKEL

Slovenskan har ju varken obestämd eller bestämd artikel.

Det finns alltså ingen motsvarighet till engelskans *a* och svenskans obetonade *en, ett*.

Slovenskans **en, ena, eno** motsvarar engelskans *one* respektive svenskans betonade *en, ett*.

Lektion 3

I den här lektionen presenteras framför allt slovenskans tre olika genus. Alla substantiv delas nämligen in i tre olika grupper (maskulinum, femininum, neutrum) beroende på vilken bokstav de slutar på. Alla adjektiv och pronomen får sedan en genusändelse för att det tydligare skall synas vilket substantiv de hör samman med.

Vidare genomgås kasuset ackusativ som används för att markera objektet i meningen.

SIDAN 37

Negationen vid så gott som alla slovenska verb är det fristående obetonade ordet **ne** *inte*. Endast tre verb i presens utgör undantag så till vida att negationen har smält samman med verbet till ett ord, t.ex.

ne + je → **ní** *är inte*
ne + sta → **nísta** *de två är inte*
ne + so → **níso** *de är inte*

SIDAN 38

På sidan 18 presenterades indelningen av substantiv i de tre genusen. Här presenteras nu ändelserna i dual och plural. Ändelserna är desamma för substantiv, adjektiv och pronomen.

	maskulinum	femininum	neutrum
singular	konsonant	-a	-o
dual	-a	-i	-i
plural	-i	-e	-a

I den maskulina formen i singular är det vanligt att orden innehåller en flyktig vokal som försvinner i andra böjda former, t.ex. **pəs hund**, **psa två hundar**, **psi hundar**; **májhən** (m), **májhna** (f), **májhno** (n) *liten*; **krátək** (m), **krátka** (f), **krátko** (n) *kort*.

Om detta kan du läsa mera i detalj i de kompletterande texterna på webben.

SIDAN 39

Den neutrala ändelsen **-o** i singular byts efter de fem så kallade mjuka konsonanterna **š, č, ž, c, j** ut mot **-e**.

SIDAN 40

På svenska säger man *Jag tycker om din jacka*. På många andra språk, bl.a. slovenska, tyska och italienska, har man däremot ett annat perspektiv på saken. Man säger snarare *Din jacka är till behag för mig*. På slovenska blir det

Tvôja jákna mi je všeč.

På slovenska är jackan meningens subjekt och jag är i stället "upplevare". Den som upplever något psykiskt eller fysiskt skall på slovenska stå böjd i kasusformen dativ. Personen liksom "får" känslan.

Eftersom föremålet är subjekt är det också avgörande för verbets form. Om det handlar om ett föremål blir det **je**, vid två föremål **sta** och vid flera föremål **so**.

Dativformerna **mi** för mig, **ti** för dig skall alltid placeras före **je**, men efter **sta** och **so**.

Srájca mi je všěč. Jag gillar skjortan.

Hláče so mi všěč. Jag gillar byxorna.

SIDAN 41

Här presenteras ackusativändelserna. I de allra flesta fall saknas särskilda ackusativändelser. Man använder då de vanliga grundformerna. De fall där det finns särskilda ackusativändelser är:

- Femininum singular:
grundformens **-a** byts mot ackusativändelsen **-o**.
- Maskulinum plural:
grundformens **-i** byts mot ackusativändelsen **-e**.

SIDAN 42

Dessutom finns en specialregel i maskulinum singular som säger att föremål inte har någon särskild ackusativform, men att varelser (personer och djur) har det.

Maskulina varelser lägger i singular ackusativändelsen **-a** till ordets grundform.

Vidare uttrycks ägare på slovenska som regel med en särskild possessiv form som bildas med hjälp av ändelsen **-ov** om ägaren är en man och med hjälp av ändelsen **-in** om ägaren är en kvinna.

Till denna ändelse läggs sedan de olika ändelserna för genus (m, f, n), numerus (sg, du, pl) och kasus (t.ex. ackusativ).

SIDAN 43–44

DATIV

När man frågar efter en persons förnamn är det vanligaste sättet att använda dativformer för att syfta på personen i fråga, te.x. **Kakó ti je imé?** eg. *Hur åt dig är förnamnet?* Kasuset dativ kommer att presenteras systematiskt längre fram i kursen. Därför är det för närvarande enklast att lära in dessa uttryck som stående fraser.

Kakó	ti	je imé?	<i>Vad heter</i>	<i>du</i>	<i>i förnamn?</i>
	vam			<i>ni</i>	
	mu			<i>han</i>	
	ji			<i>hon</i>	

Imé mi je Jánez. *Jag heter Janez i förnamn.*

Kakó je imé tvôjemu brátu? *Vad heter din bror i förnamn?*

Hčerki je imé Sónja. *Dottern heter Sonja i förnamn.*

LOKATIV

Ett annat kasus som används i lektionen är kasuset lokativ som också kommer att presenteras längre fram i kursen. Detta kasus används framför allt efter prepositionerna **v i**, **na på**, **po enligt**. De feminina orden slutar efter dessa prepositioner på **-i** medan alla andra substantiv slutar på **-u**, t.ex. **v velíki híši** *i det stora huset* men **po poklícu** *till yrket*.

Lektion 4

I den här lektionen presenteras framför allt slovenskans verbböjning.

För att kunna böja ett helt regelbundet slovenskt verb räcker det att känna till verbets stam som sammanfaller med presensformen i 3 person singular, t.ex. **déla** *han, hon gör*, och så naturligtvis de olika ändelserna.

PRESENS

Till grundformen lägger man sedan följande presensändelser.

-m <i>jag</i>	-mo <i>vi</i>
-š <i>du</i>	-te <i>ni</i>
<i>han, hon</i>	-jo <i>de</i>

Slovenskan har alltså presensformerna:

délam <i>jag gör</i>	délamo <i>vi gör</i>
délaš <i>du gör</i>	délate <i>ni gör</i>
déla <i>han, hon gör</i>	délajo <i>de gör</i>

På slovenska använder man inte så ofta de personliga pronomenen (*jag, du, han, hon...*), utan det räcker som regel gott att man har verbändelsen för att man skall veta vem det handlar om.

PRETERITUM

Nästa sak man måste lära sig är att bilda verbets l-form. Den bildas genom att man lägger till ett **-l** till stammen som man har i grundformen presens 3 person singular. Detta **-l** skall uttalas [w] och i undervisningsmaterial skrivs det därför ofta **-t**. Denna form är maskulinum singular och syftar i princip på en ensam man och en handling som utförts i det förflutna, t.ex. **délat** (*han*) gjort.

För att bilda en feminin motsvarighet måste man lägga till den feminina ändelsen **-a**, t.ex. **délala** (*hon*) gjort, och för att bilda plural lägger man till pluraländelsen **-i**, t.ex. **délali** (*de*) gjort. Om man bara syftar på kvinnor i plural lägger man till **-e**, t.ex. **délale** (*de kvinnorna*) gjort. När man lägger till dessa ändelser skall det föregående **-l-** naturligtvis uttals som [l] eftersom man aldrig får uttala varken **l** eller **v** som [w] före en vokal.

Denna l-form används inte självständigt annat är i t.ex. tidningsrubriker. I alla normala sammahang måste man använda ett hjälpverb, precis som vi i svenskan måste säga *han har gjort*, *hon har gjort* heter det på slovenska **délat je**, **délala je**. Skillnaden är att hjälp verbet på slovenska inte är *har* utan *är*. Dessutom gör inte slovenskan samma skillnad som svenskan mellan imperfekt *gjorde* och perfekt *har gjort*. Det slovenska tempuset för förfluten tid kallas i stället för PRETERITUM och täcker båda de svenska tempusens betydelse.

Slovenskan har alltså preteritumformerna:

délat sëm jag har gjort, gjorde délala sëm	délali smo vi har gjort, gjorde délale smo
délat si du har gjort, gjorde délala si	délali ste ni har gjort, gjorde délale ste
délat je han, hon har gjort, délala je gjorde	délali so de har gjort, gjorde délale so

När det gäller ordföljden får inte hjälpverbet stå först i en mening som utgör ett påstående. Det måste alltid stå på andra plats. Ord som hör tätt samman får dock inte splittras upp av hjälpverbet.

I ja/nej-frågor skall däremot hjälpverbet stå allra först om man inte i stället väljer att inleda frågan med den särskilda frågepartikeln **a** eller **ali**.

Si glédať televízijo? *Har du tittat på teve?*

A si glédať televízijo? *Har du tittat på teve?*

Glédať sëm televízijo. *Jag har tittat på teve.*

Včerať sëm glédať televízijo. *I går tittade jag på teve.*

Včerať popòdne sëm glédať televízijo.

I går eftermiddag tittade jag på teve.

FUTURUM

Verbet *vara* är det enda slovenska verbet som har former som betecknar framtid, s.k. futurum. Dessa former betyder i olika kontexter *skall vara, kommer att vara, blir, skall bli, kommer att bli*. Alla dessa former grundar sig på stammen i grundformen 3 person singular som heter *bó*. Vissa av formerna är oregelbunda genom att de innehåller ett extra **-s-** eller **-d-**.

Futurumformerna av verbet *vara* är alltså:

bóm	<i>jag kommer att vara</i>	bómo	<i>vi kommer att vara</i>
bóš	<i>du kommer att vara</i>	bóste	<i>ni kommer att vara</i>
bó	<i>han, hon kommer att vara</i>	bódo	<i>de kommer att vara</i> (eller mera vardagligt bójo)

För att bilda futurum av alla andra verb tar man dessa futurumformer av verbet *vara* och använder som hjälpverb tillsammans med l-formen av huvud verbet.

Alla övriga slovenska verb har alltså futurumformerna:

délať bom <i>jag skall göra</i> délala bom	délali bomo <i>vi skall göra</i> délale bomo
délať boš <i>du skall göra</i> délala boš	délali boste <i>ni skall göra</i> délale boste
délať bo <i>han, hon skall göra</i> délala bo	délali bodo <i>de skall göra</i> délale bodo

Precis samma regler gäller för placeringen av hjälpverbet i futurum som i preteritum.

Boš glédať televízijo? *Skall du titta på teve?*

A boš glédať televízijo? *Skall du titta på teve?*

Glédať bom televízijo. *Jag skall titta på teve.*

Dánəs bom glédať televízijo. *I dag skall jag titta på teve.*

Jútri zjútraj bom glédať televízijo. *I morgon bitti skall jag titta på teve.*

STARKA VERB

Inte alla verb är så enkla att man klarar sig genom att lära sig bara formen i presens 3 person singular. En del verb har en mer eller mindre oregelbunden l-form, vilket gör att man tvingas lära sig två olika former av sådana verb för att kunna bilda alla de övriga formerna. Det finns dock bara några tiotal återkommande mönster för dessa skillnader mellan presensformen och l-formen.

Presens har **-je**

píje *dricker*

míje *tvättar*

L-formen saknar detta suffix

pít *druckit*

mít *tvättat*

Presens har **-ne**

vstáne *stiger upp, reser sig*

L-formen saknar detta suffix

vstát *stigit upp, rest sig*

Presens har **-če-**

obléče *klär på, tar på*

L-formen har **-kə-**

oblékəł *klätt på, tagit på*

Presens har **-še-**

píše *skriver*

pléše *dansar*

L-formen har **-sa-**

písał *skrivit*

plésał *dansat*

OREGELBUNDNA VERB

Cirka tio verb är lite mera oregelbundna, bl.a.

Presens

jé *äter*

jê *är*

gré *går*

L-form

jédəł *ätit*

bít *varit*

šəł *gått*

Infinitiv

jésti *att äta*

bíti *att vara*

íti *att gå*

INFINITIV

Slutligen skall det nämnas att slovenskans infinitiv bildas med ändelsen **-ti** som ersätter l-formens ändelse **-l**, t.ex. **délał** *gjort*, **délati** *att göra*.

Slovenskan har faktiskt två former av infinitiven, en lång och en kort. Den korta formen har bara ändelsen **-t** och det är oftast den som används i det vardagliga språket, t.ex. **délat** *göra*.

I det vårdade skriftspråket skall den korta infinitiven egentligen endast ha specialuppgiften att uttycka *för att*, t.ex. **grém spát jag går och lägger mig** (eg. *jag går för att sova*), men detta efterlevs många gånger ganska dåligt.

OBJEKT I NEKAD SATS

Den andra viktiga nyheten i denna lektion är att objektet i en nekad sats inte skall stå i ackusativ, utan i genitiv.

Píjem kávo.	<i>Jag dricker kaffe.</i>
Ne píjem káve.	<i>Jag dricker inte kaffe.</i>
Jémo sladoléd.	<i>Vi äter glass.</i>
Ne jémo sladoléda.	<i>Vi äter inte glass.</i>

BEFINTLIGHET KONTRA FÖRFLYTTNING

Den tredje viktiga nyheten är att **v** [u] betyder både *i*, *inuti* och *till*, *in i* och att **na** betyder både *på*, *uppe på* och *till*, *upp på*. Vilken av betydelserna som avses, befintlighet eller förflyttning, avgör av den kasusform som används efter prepositionen.

Om man använder lokativ (f. **-i**, m./n. **-u**) avser man befintlighet: *i*, *på*.

Om man använder ackusativ (f. **-o**, m./n. grundform) avser man förflyttning: *till*.

Zdáj sëm v trgovíni.	<i>Nu är jag i affären.</i>
Zdáj grém v trgovíno.	<i>Nu skall jag gå till affären.</i>

Bít sëm v kínu.	<i>Jag har varit på bio.</i>
Zvečer grémo v kíno.	<i>Till kvällen skall vi gå på bio.</i>

Səm na sestánku.

Jag är på sammanträde.

Šəl səm na sestáneċ.

Jag gick på ett sammanträde.

När det handlar om personer använder man i stället prepositionerna **pri** *hos* och **k** *till*.

Bíl səm pri frizêrju.

Jag har varit hos frisören.

Grém k frizêrju.

Jag skall gå till frisören.

SIFFROR BÖJS

Observera att siffrorna slutar på **-eh/-ih** efter orden **ob** *klockan*, **do** *till*, **pôl** *halv*, t.ex. **ob ênih** *klockan ett*, **pét do dvéh** *fem i två*.

Lektion 5

ACKUSATIV OCH GENITIV

I den här lektionen tränas främst objektets böjningsformer i slovenskan.

I en jakande sats skall objektet stå i ackusativ.

Oftast finns ingen särskild ackusativform, utan ordets grundform används.

I en nekad sats skall objektet stå i genitiv.

Alla ord har en särskild genitivform.

	Maskulinum		Neutrum	Femininum
	varelse	ting		
Sing. Nom.	Švéd	časopís	jáboľko	míza
Sing. Ack.	Švéda	časopís	jáboľko	mízo
Sing. Gen.	Švéda	časopísa	jáboľka	míze
Plur. Nom.	Švédi	časopísi	jáboľka	míze
Plur. Ack.	Švéde	časopíse	jáboľka	míze
Plur. Gen.	Švédov	časopíso v	jáboľk	míz
Dual Nom.	Švéda	časopísa	jáboľki	mízi
Dual Ack.	Švéda	časopísa	jáboľki	mízi
Dual Gen.	= Plur. Gen.			

	Maskulinum		Neutrum	Femininum
	varelse	ting		
Sing. Nom.	-∅		-o	-a
Sing. Ack.				-o
Sing. Gen.	-a			-e
Plur. Nom.	-i		-a	-e
Plur. Ack.	-e			
Plur. Gen.	-ov		-∅	
Dual Nom.	-a		-i	
Dual Ack.				

Lektion 6

INSTRUMENTALIS

I den här lektionen dyker det upp en ny böjningsform som bara används efter några prepositioner, framför allt prepositionen **z/s med**. Denna preposition har egenheten att den stavas som den låter, oftast som **z**, men framför ord som börjar med tonlös konsonant (**c, f, h, k, p, s, t**) i stället som **s**.

Frågeorden heter i instrumetalis:

s čím med vad, **s kóm** med vem.

	maskulinum	neutrum	femininum
Grundform	vlák	letálo	ládja
Instr. sing.	z vlá kom -om	z letá lom -om	z lád jo -o

PREPOSITIONER

I den här lektionen finns det flera prepositioner som kräver olika böjningsformer av det efterföljande ordet. Nedan följer en redogörelse.

ACKUSATIV

Följande prepositioner kräver ackusativ:

za för (till)

ávtobus za Kópær bussen till Koper

vlák za Ljubljáno tåget till Ljubljana

žetón za ávtobus en polett för bussen (busspolett)

čəz över, genom (om)

čəz túnel genom tunneln

čəz úlico över gatan

pét čəz dvé fem över två

čəz desét minút om tio minuter

na till (ytan av något konkret), på (något abstrakt)

na Primórsko till kustområdet

na katéri tír príde tvój vlák? till vilket spår kommer ditt tåg?

na izlét på utflykt

v till (insidan av något), på (veckodag)

v Kópər till Koper

grém v šólo jag är på väg till skolan

v nedéljo på söndag, i söndags

	maskulinum		neutrum	femininum
	varelse	ting		
Grundform	brát	vlák	letálo	ládja
Ack. sing.	bráta -a	vlák -∅	letálo -o	ládjo -o

GENITIV

Följande prepositioner kräver genitiv:

do till (ett mål, närheten av något)

kárta do Kópəra en biljett till Koper

iz ur, från (insidan av något)

letálo iz Lóndona planet från London

odhòd iz Ljubljáne *avfärd från Ljubljána*

od *från* (närheten av något, bl.a. personer)

jfr. även frågeordet **od kòd** *varifrån*

z/s *från* (ytan av något)

(z/s har alltså två betydelser: *med* + instr. och *från* + gen.)

s tíra ... från spår ...

Frågeorden heter i genitiv:

iz česa *från, ur, av vad*, **od kóga** *från, av vem*.

	maskulinum	neutrum	femininum
Grundform	stòł	letálo	míza
Gen. sing.	s stòla -a	iz letála -a	z míze -e

LOKATIV

Följande prepositioner kräver lokativ:

na *på*

na letalíšču *på flygplatsen*

pri *hos, vid*

pri blagájni *vid kassan*

pri Bárbari *hos Barbara*

po *efter, med avseende på, via (kommunikation)*

po slúžbi *efter jobbet*

po poklícu *till yrket*

v (bör alltid uttalas [u]) i
v réðu i ordning, okej
v Ljubljáni i Ljubljana

	maskulinum	neutrum	femininum
Grundform	párk	mésto	míza
Lok. sing.	v páрку -u	v méstu -u	na mízi -i

Lektion 7

PLURAL I STÄLLET FÖR DUAL

Sådana föremål som i princip alltid förekommer två och två används väldigt sällan i dualform eftersom det upplevs "onödigt" att framhäva något som ändå är självklart. I stället använder man plural av ord som **nôge** *ben*, **rôke** *armar*, **ušesa** *öron*, **očí** *ögon*, **stárši** *föräldrar*.

DATIV

Slovenskans sista kasus heter dativ. Detta kasus skiljer sig väldigt lite från lokativen. De former du skall bekanta dig med på den här kursen skiljer sig inte alls.

Det är egentligen bara en vanlig preposition som kräver dativ:

k *till (person), mot (plats)*

k zdravníku *till läkaren*

k zdravníci *till läkaren*

k letálu *mot flygplanet*

En annan vanlig användning av dativ är som "upplevare" eller "mottagare".

Ívanu je vroče. *Ivan är varm.*

Évi je slabó. *Eva mår illa.*

Dám Ríhardu denár. *Jag ger Richard pengar.*

Dám Iréni knjígo. *Jag ger Irena en bok.*

	maskulinum	neutrum	femininum
Grundform	Ívan	letálo	Iréna
Dat. sing.	k Ívan <u>u</u> -u	k letá <u>lu</u> -u	k Iréni -i

KÄNSLOUPPLEVELSER

I svenskan utgår man oftast från personen när man vill beskriva en känsla, t.ex. jag har ont i en tand, jag fryser, jag har tråkigt. På slovenska är detta perspektiv mindre vanligt. I stället utgår man ofta från känslan och låter den liksom "komma" till personen.

Känslan är på slovenska ett adverb (eller möjligen substantiv). Personen som upplever känslan utgör mottagare och står därför i dativ.

Vróče mi je. *Jag är varm.*

Slabó mi je. *Jag mår illa.*

Dòlgčas mi je. *Jag har tråkigt.*

Känslans orsak är på slovenska meningens subjekt.

Personen är det objekt som känslan går ut över och står därför i ackusativ.

Gláva me bolí. *Huvudet gör mig ont. Jag har ont i huvudet.*

Zób me bolí. *En tand gör mig ont. Jag har ont i en tand.*

Zébe me. *Det kyler mig. Jag fryser.*

Personen är meningens subjekt.

Känslan uttrycks på slovenska

– med ett adjektiv:

Prehlajên(a) sëm. *Jag är förkyld.*

Utrújen(a) sëm. *Jag är trött.*

Zaspán(a) sëm. *Jag är sömnig.*

Bolán/Bòlna səm. *Jag är sjuk.*
Žêjən/Žêjna səm. *Jag är törstig.*
Láčən/Láčna səm. *Jag är hungrig.*
Jézən/Jézna səm. *Jag är arg.*
Vesél/Veséla səm. *Jag är glad.*
Žálostən/Žálostna səm. *Jag är ledsen.*

– som ett ackusativobjekt:

Vročíno imám. *Jag har feber.*

– med ett adverb:

Slabó se počútim. *Jag känner mig dålig.*

IMPERATIV

I den här lektionen dyker det upp några verb i imperativ. De vanligaste verben är lite oregelbundna i imperativ. Därför spar vi reglerna för bildningen till fortsättningskursen. Lär dig i stället de imperativformer som förekommer utantill.

Imperativ som riktas till någon man duar med slutar alltid på **-j** eller **-i**.

Till personer man niar lägger man dessutom till ändelsen **-te**.

gré går	pójdi, pójdite gå
vzáme tar	vzêmi, vzêmite ta
jé äter	jèj, jèjte ät
pojé äter upp	pojèj, pojèjte ät upp
píje dricker	píj, píjte drick
spíje dricker upp	spíj, spíjte drick upp
sléče se klär/tar av sig	sléci se, slécite se klä/ta av dig/er
obléče se klär/tar på sig	obléci se, oblécite se klä/ta på dig/er
odprê öppnar	odprí, odpríte öppna
zaprê stänger	zaprí, zapríte stäng

När man gör om en direkt uppmaning till en bisats använder man partikeln **naj** som motsvarar det svenska modala hjälpverbet *skall/skulle*.

Ívan: – **Éva, pojèj žémljo.** *Eva, ät upp frallan.*

Ívan rêče Évi, naj pojé žémljo.

Ivan säger till Eva att hon skall äta upp frallan.

Ívan je rékəł Évi, naj pojé žémljo.

Ivan sade till Eva att hon skulle äte upp frallan.

Lektion 8

KONJUKTIV

På slovenska bildas konjunktiv med hjälp av hjälpverbet **bi** *skulle* och samma l-form som i preteritum och futurum. Hjälpverbet **bi** böjs inte.

Rád bi zaménjať denár. *Jag skulle gärna (vilja) växla pengar.*

Många gånger används hjälpverbet **bi** används på egen hand när meningen på svenska innehåller verbet *ha*.

Ráda bi dvé kárti. *Jag skulle gärna vilja ha två biljetter.*

A bi kávo? *Skulle du vilja ha kaffe?*

KLOCKAN

Timangivelser sker på slovenska

Úra je êna. *Klockan är ett.*

Úra je dvé. *Klockan är två.*

Úra je trí. *Klockan är tre.*

Efter prepositionen **čez** *över* skall siffran stå i ackusativ. Den enda siffra som har en särskild ackusativform är 1 som heter **êno**. Alla andra blir oförändrade.

Úra je pét čez êno. *Klockan är fem över ett.*

Úra je dezét čez dvé. *Klockan är tio över två.*

Efter prepositionen **do** i skall siffran stå i genitiv. Då heter det **ênih, dvéh, tréh, štírih, pêtih, šêstih, sêdmih, ôsmih, devêtih, desêtih, enájstih, dvánajstih...**

Úra je pét do tréh. *Klockan är fem i tre.*

Úra je desét do štírih. *Klockan är tio i fyra.*

Även efter **pôl** *halv* skall siffran stå i genitiv.

Úra je pôl pêtih. *Klockan är halv fem.*

Úra je pôl ênih. *Klockan är halv ett.*

Efter prepositionen **ob**, som motsvarar engelskans *at* eller svenskans *klockan* skall, skall siffran stå visserligen i lokativ, men formen är trots allt precis densamma som i genitiv.

Prídem ob ênih. *Jag kommer klockan ett.*

Fílm je ob dvéh. *Filmen är klockan två.*

Även efter prepositionerna **od från** och **do till** skall siffrorna stå i genitiv.

Délam od pêtih do devêtih. *Jag arbetar från fem till nio.*

OBJEKTPRONOMEN

Akusativformerna **ga** *honom* och **jo** *henne* används även om föremål när svenskan använder *den* och *det*. När man syftar på ett maskulint eller neutralt substantiv används **ga** *den, det* och när man syftar på ett feminint substantiv används **jo** *den, det*.

Tole je Éva. Ali jo že poznáš? *Det här är Eva. Känner du henne redan?*

Tole je Ívan. Ali ga že poznáš? *Det här är Ivan. Känner du honom redan?*

Tvôja tórba je zeló praktična. Kjé si jo kupíla?
Din väska är väldigt praktisk. Var har du köpt den?

Tvój slovár je zeló dóbær. Kjé si ga kúpil?
Den här ordboken är väldigt bra. Var har du köpt den?

Tvôje koló je zeló lépo. Kjé si ga kupíla?
Din cykel är väldigt fin. Var har du köpt den?

MODALITET

I svenskan uttrycks modalitet gärna med hjälpverb som ska, kan, bör, får, behöver, måste, vill. På slovenska används många gånger i stället adverb.

Jämför:

Želím zaménjati denár. *Jag önskar växla pengar.*
Hóčem zaménjati denár. *Jag vill växla pengar.*

Lahkó skúham kávo. *Jag kan koka kaffe.*
Ne mórem skúhati káve. *Jag kan inte koka kaffe.*

Móraš to naredíti. *Du måste göra det.*
Ní ti tréba téga naredíti. *Du behöver inte göra det.*

Tréba je popráviti ávto. *Bilen måste repareras.*

Naj ti pomógam? *Ska jag hjälpa dig?*